

לך וי"ל שהוא בכלל שהם משלם חצי נוק מגופו וא"כ מהאי טעמא אמאי לא מוקי אפילו כר"ע דפוטור בתם מחאי כופר דכשהשור בסקילה לא אינטריך למיתני שפטור מחאי כופר דהתנן שהתם משלם מגופו וכיון דמשלם מגופו הציאהו לז"ד ושלם לך וכשאין השור בסקילה כגון ע"פ עד אחד וע"פ צעלים בין תם בין מועד שניהם פטורין מכופר ומדרבה דלאמר פיק שור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן) ודף מג. שור שהמית בן חורין שלא בכזונה פטור שנאמר השור יסקל וגם צעליו יומת כל זמן שהשור בסקילה וצעלים משלמים כופר וי"ל דאין הי"ג דלר"ע נמי כופר לא היו שזיר והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא היא משום דריש צבור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן מג.) נקי מדמי עד ואי ר"ע ליתני שהתם פטור מדמי צבור ומאי שזיר דהאי שזיר למ"ד פלגא נוקא ממונה דאי משום חצי כופר לאו שזירא הוא דהתנן שהתם משלם ח"ג מגופו וא"כ ומנא ליה דאית ליה לרבי יוסי הגלילי תם משלם חצי כופר אי משום דריש פלגא נקי מדמי ולדות ולא לריש נקי למנן כופר דלמא לעולם ס"ל דפטור דכשהשור בסקילה הציאהו לז"ד ושלם לך וכשאין השור בסקילה פטור מדרבה וי"ל דהא דקאמר תם משלם חצי כופר לאו משום דשמעין ליה חצי אלא כלומר דמני סבר דמשלם חצי כופר ולא יסבור דרבה כר' טרפון דאית ליה נמי לקמן שלאי כילד הרגל (דף טו.) דתם משלם כופר ואי נמי ס"ל רבי יוסי הגלילי דתם לא משלם חצי כופר משום דרבה לאו שזירא היא כדפרישית וה"ה דהוא מני למימר הא מני ר"ע בן זומא היא דריש תם נקי מדמי עורו ולדידיה נמי כופר לאו שזירא הוא ט:.

לפלוג ולייתני ברדייה בד"א במועד אבא בתם בוי. תימה היכי הוה מני למימר הכי אכל בתם אין משלם ע"פ עלמנו דמשמע דע"פ עדים משלם כשהמית שזיר את פלוני דלמא לא סבר כרבי יוסי הגלילי דלאמר תם משלם חצי כופר: **והשתא** דאמרת פלגא נוקא קנסא. נראה לדוקא למ"ד פלגא דנוקא קנסא אכל למ"ד פלגא דנוקא ממונה לא מיחייב כלל דמאי תימי דמקרא לא איתא דקראן אורחיה הוא דסתם שזורים לאו בזכות שימור קיימי והאי משונה הוא דלמא אורחיה דכלכל למיכל אימרי ברבי אכל למ"ד פלגא נוקא קנסא הוא ומולד דקראן דמתייהו משונים הם אע"ג דקראן כוונתו להויק:

ואי תפס אא מפקין מיניה. [א] אור"מ דוקא אי * תפס * [המזיק עלמנו כגון] כלל או השוגג קאמר דלא מפקין דמזיק הקילו חכמים שיוכל להחזיק בו אם לקחו בשעת ההיזק אכל לו ולא נולד ממנו דאין אנו דנין דיני קנסות וזה יפסיד יותר ממה שהזיק והא דלאמר כילד הרגל (לקמן דף יט:) ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לללא ומייציה רב יהודה אנהמא נוק שלם ואסלא חצי נוק מייירי בתפס או היה דומקו ע"י שמתא דקבעיה וימנא לא"י: כולה

המית שזיר גוי מאי לאו בתם. וה"ק המית שזיר את פלוני משלם חצי כופר ע"פ עלמנו ורבי יוסי הגלילי היא או שזיר של פלוני המית משלם ע"פ עלמנו חצי נוק אלמא ממונה הוא: **עצדו של פלוני**. הא קנסא הוא דמשלם ל' סלעים ואפילו אינו שזה אלא דינר: **לפלוג ולייתני ברדייה**. בקמייתא גופיה דהמית שזיר שזיר של פלוני מני לפלוג: **כונה צמועד קמיירי**. ומילוקים דמועד צני לאשמעינן: **יוסר על מה שזיק**. כגון ל' של עד: **הא פחות**. כגון חצי נוק דתם משלם ע"פ עלמנו: **כמה שזיק**. נוק שלם דמועד: **משום דלא קפני כמה שזיק**. הא לאו חיובתא היא דלא פסיקא ליה למיתני כמה שהזיק ליהוי משמע דפחות אינו משלם ע"פ עלמנו כיון דליכא חצי נוק לרבות דאני משלם כמה שהזיק ואפילו הכי משלם ע"פ עלמנו דהלכתא גמירי לה דממונה הוא: **אימרי**. ככשים: **משונה הוא**. דאין דרכן כזך והוי תולדה דקראן לשלם חצי נוק: **ולא מגבינן לה צבנל**. דאין לנין דיני קנסות אלא כסומין וצבנל אין סמיכה: **צבנדי**. מרגנוליס וככשים גדולים דאין דרך כלל ותתול להורגן: **ואי ספיס**. נזק צבנל לא מפקין מיניה: **ואי לא תפסין נזק ואמר קצבו לי** זמן ליתמי צבדי לארעא דישאל קבעין ליה: **ובין כך וצין כך משמטין ליה**. להרוג את הכלב ואת החמול: **עד דמסקת שיקא**. שיהרגס: **מתני** לא ליגא. צבנן: **ולא ליגוף**. דחיתת גוף. וכולהו הוי תולדה דקראן ומשלמין חצי נוק הרי חמשה תמין: **ושור המועד**. ג' פעמים ליגח או לגוף או לרצון או לבעוט או לשוך הרי הן חמשה מועדין לשלם נוק שלם ולגבי מועד חשיב להו חד דע"י העדאה דעדים אחי צבו חיוצ ג"ש הלכך חדא מילתא הוא: **ושור המזיק צרשום הניזק**. ואפי' קרא תמה הוי כמועד לשלם נוק שלם: **והאדם**. הרי חמשה. וצבעלי חיים קמיירי להכי לא חשיב צור ואש ולקמן [גז.] סריך אמאי לא חשיב הארי והדוב כו': **הוי אלו מועדים**. אפילו צנטיה וצכל נזקין ומשלמין צעלים שלהן נוק שלם: **שן בני סרפוס**. שגידלן אדם צביתו: **גב' וקפני הכהמה אינה מועדת**. לא ליגח ולא לגוף אלמא קראן בחצר הניזק חצי נוק משלמת מני רבנן היא דאמרי משונה קראן בחצר הניזק חצי נוק הוא דמשלם אימא סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי מרפון דאמר משונה קראן בחצר הניזק נוק שלם הוא דמשלם רישא רבנן וסיפא רבי מרפון * אין דהאמר ליה שמואל לרב יהודה * שינא שבוק מתני' ותא אבתראי רישא רבנן וסיפא רבי מרפון רבי אלעזר משמיה דרב אמר כולה

המית שזיר גוי מאי לאו בתם. וה"ק המית שזיר את פלוני משלם חצי כופר ע"פ עלמנו ורבי יוסי הגלילי היא או שזיר של פלוני המית משלם ע"פ עלמנו חצי נוק אלמא ממונה הוא: **עצדו של פלוני**. הא קנסא הוא דמשלם ל' סלעים ואפילו אינו שזה אלא דינר: **לפלוג ולייתני ברדייה**. בקמייתא גופיה דהמית שזיר שזיר של פלוני מני לפלוג: **כונה צמועד קמיירי**. ומילוקים דמועד צני לאשמעינן: **יוסר על מה שזיק**. כגון ל' של עד: **הא פחות**. כגון חצי נוק דתם משלם ע"פ עלמנו: **כמה שזיק**. נוק שלם דמועד: **משום דלא קפני כמה שזיק**. הא לאו חיובתא היא דלא פסיקא ליה למיתני כמה שהזיק ליהוי משמע דפחות אינו משלם ע"פ עלמנו כיון דליכא חצי נוק לרבות דאני משלם כמה שהזיק ואפילו הכי משלם ע"פ עלמנו דהלכתא גמירי לה דממונה הוא: **אימרי**. ככשים: **משונה הוא**. דאין דרכן כזך והוי תולדה דקראן לשלם חצי נוק: **ולא מגבינן לה צבנל**. דאין לנין דיני קנסות אלא כסומין וצבנל אין סמיכה: **צבנדי**. מרגנוליס וככשים גדולים דאין דרך כלל ותתול להורגן: **ואי ספיס**. נזק צבנל לא מפקין מיניה: **ואי לא תפסין נזק ואמר קצבו לי** זמן ליתמי צבדי לארעא דישאל קבעין ליה: **ובין כך וצין כך משמטין ליה**. להרוג את הכלב ואת החמול: **עד דמסקת שיקא**. שיהרגס: **מתני** לא ליגא. צבנן: **ולא ליגוף**. דחיתת גוף. וכולהו הוי תולדה דקראן ומשלמין חצי נוק הרי חמשה תמין: **ושור המועד**. ג' פעמים ליגח או לגוף או לרצון או לבעוט או לשוך הרי הן חמשה מועדין לשלם נוק שלם ולגבי מועד חשיב להו חד דע"י העדאה דעדים אחי צבו חיוצ ג"ש הלכך חדא מילתא הוא: **ושור המזיק צרשום הניזק**. ואפי' קרא תמה הוי כמועד לשלם נוק שלם: **והאדם**. הרי חמשה. וצבעלי חיים קמיירי להכי לא חשיב צור ואש ולקמן [גז.] סריך אמאי לא חשיב הארי והדוב כו': **הוי אלו מועדים**. אפילו צנטיה וצכל נזקין ומשלמין צעלים שלהן נוק שלם: **שן בני סרפוס**. שגידלן אדם צביתו: **גב' וקפני הכהמה אינה מועדת**. לא ליגח ולא לגוף אלמא קראן בחצר הניזק חצי נוק משלמת מני רבנן היא דאמרי משונה קראן בחצר הניזק חצי נוק הוא דמשלם אימא סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי מרפון דאמר משונה קראן בחצר הניזק נוק שלם הוא דמשלם רישא רבנן וסיפא רבי מרפון * אין דהאמר ליה שמואל לרב יהודה * שינא שבוק מתני' ותא אבתראי רישא רבנן וסיפא רבי מרפון רבי אלעזר משמיה דרב אמר כולה

גליון הש"ס

במתני' השן מועדת לאביל. עין לעיל דף ד ע"א תוס' ד"ה לתמשה: **גב' ואין דהא א"ל שמואל**. לעיל דף ע"א לקמן לו ע"ב: **תוס' ד"ה ואי כו' חמשה** הדין עצמו. עי' לקמן דף לו ע"ב במש"כ ד"ה ההוא דמקט:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ואי תפס כו' אור"מ דוקא. כי אכל הא"ש ושי"פ מולקין עליו:

מוסף רש"י

מאי לאו בתם. ואי משום דקמי צבדי כופר וחס לאו פלוני דמיון כופר וחס לאו כד כופר הוא, הא מני ר' יוסי הגלילי היא (בחוות) א. אדתי סיפא כו'. דלא אשכח פטור על פי עלמנו אלא צבנל, כגון חורין וצבנה נמי הוה מני לשטיי חילוק ולמיתני דליכא דלא משלם על פי עלמנו בד"א. דמשלם ע"פ עלמנו צמועד כו' (שם). כולה ממועד קמיירי. צמועד חמא צור ואש ולקמן דף הוא יש צו חילוק דליכא ביה מדי דלא משלם ע"פ עלמנו ומאי יתו נתיחת עבד, ואי הוה מני דקאמרת הוה צבין נמי לארסייה, דרישא איירי צמועד וסיפא ימנן חמ. ומה לי שזקא מני לארסייה בני נזק דלג מני חורין לעבד, מה לי שזקא צמוק ולדלג ממועד תם (שם). יותר על מה שהדיק. כגון נתיחת עבד וכן אוקס ומפקה ומולאי שס רע ומשלומי כפל ומשלומי ארבעה ומחשה (שם). הא פחות ממה שהדיק. כגון חצי נוק דתם (שם). והלכתא פלגא דנקא קנסא. דהואיל וכל חצי נוק אינו אלא צמקא דלא אורסייה, לאו על מריה הוה רמיא למיטריה כהכי, אלא קנסא הוא כי הדי לנסוף ציה נתיחת (שם). דלא קתני כמו שהדיק. דלישמע מינה מני חצי נוק, הא לא חיובתא היא, כיון דאיכא (י.)

תורה אור השלם

1. כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תישב דמים בביתך כי יפל הגשם מפנה: דברים כב ה

רבינו הגאון

ת"ש זה הכלל כי המשלם יותר על מה שהזיק אין משלם על פי עצמו. פי כגון תשלומי כפל ושלומי ד' וה' קנין שכן אינו משלם על פי עצמו. מאי לאו הא פחות ממה דמשלם משום מפי עצמו, ושי"פ חצי נוק מתוך הוא. ופריך. לא. כמה שהדיק. כגון המועד משלם נוק שלם ודאי זה ממון הוא ומשלם על פי עצמו, אבל פחות לא. ואקשי איחיה היה לו לתנא לשנות כל שאינו משלם כמה שהזיק אינו משלם על פי עצמו דמישמע יתר כעין כפל וכוונתו צו ומשמע פחות והוא חצי נוק. וכיון דלא קתני הכי שמעינן מינה דפחות כמה שהזיק ממונה הוא ומשלם על פי עצמו. ועלתה חיובתא לרב הונא. וליכתי' פלוג נזקא קנסא. וכיון דאיכא חצי נוק צרויות הילכת' גמירי לה דממונה הוא ומשלם על פי עצמו, לפיכך לא מיתני בה כמה שהדיק. השתא דאמר פלגו נוקא קנסא. כלבא דאכל אימרא ושורא דאכל תרנגולה משונה היא ולא מגבינן בבבל. דקיימי לן אין גובין קנס בבבל. ואם תפס נזק לא מפקין. ואם אמר אומנא דליגא בארעא דישיר' מומנן ליה, ואי לא אויל משמתינן ליה. ובין כך ובין כך משמתינן ליה לטלוקי הויקא מדר' נתן, דהנאי ר' נתן אומי' שנין שלא יגדל אדם כלב בתוך ביתו וכו'.

תורה אור השלם

1. כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תישב דמים בביתך כי יפל הגשם מפנה: דברים כב ה